

Ive Zurak, Historijski arhiv, Rijeka,
Park Vladimira Nazora 2

Izvorni znanstveni članak UDK
940.53 (497.13 Fužine) »1944« (093)

ZAPISNICI SJEDNICA IZVRŠNOG ODBORA I PLENUMA KOTARSKOG NARODNOOSLOBODILAČKOG ODBORA FUŽINE (STUDENI—PROSINAC 1944. GODINE)

Na području okruga Gorski kotar još u svibnju i lipnju 1943. godine bili su osnovani Kotarski narodnooslobodilački odbori Delnice, Čabar i Vrbovsko. Novom reorganizacijom kotara Delnice, osnovan je u veljači 1944. godine Kotarski narodnooslobodilački odbor Fužine, pa su ovom kotaru pripale općine: Fužine, Lokve, Lič, Mrkopalj i Crni Lug.

Objavljivanje zapisnika sjednica Izvršnog odbora i Plenuma Kotarskog NOO-a Fužine studeni—prosinac 1944. godine, najbolje ilustrira političke i gospodarske prilike, te rad i djelovanje NOO-a kao novih organa državne vlasti na području kotara Fužine u tijeku NOB.

I.

Na području okruga Gorski kotar još u svibnju i lipnju 1943. godine bili su osnovani kotarski narodnooslobodilački odbori Delnice, Čabar i Vrbovsko.¹ Međutim, nakon kapitulacije Italije područja općinskih NOO-a Lič i Fužine, koja su do tada bila uključena u okrug Hrvatsko primorje, pripala su okrugu Gorski kotar, pa je od tada do veljače 1944. godine Kotarski NOO Delnice bio nadležni organ vlasti i općinskim NOO-ima Lič, Fužine i Lokve.²

Kada je u veljači 1944. godine izvršena nova reorganizacija Kotara

¹ I. Cuculić, Gorski kotar u narodnooslobodilačkoj borbi 1942—1943, **Gorski kotar u radničkom pokretu i NOB. Zbornik radova, Posebno izdanje sv. 4, Rijeka 1974**, str. 375.

² I. Cuculić, Gorski kotar u narodnooslobodilačkoj borbi, n. dj., str. 375; A. Giron, NOR i socijalistička revolucija u Hrvatskom primorju i Rijeci 1943. godine, *Dometi* 9—10, Rijeka 1973, str. 85—92; *Isti, Okrug Gorski kotar u narodnooslobodilačkoj borbi 1943—1945, Gorski kotar u radničkom pokretu i NOB. Zbornik radova, Posebno izdanje sv. 4, Rijeka 1974*, str. 383; A. Giron — I. Zurak Zapis-

Delnice osnovan je Kotarski narodnooslobodilački odbor Fužine, pa su ovom kotaru pripale općine Fužine, Lokve, Lič, Mrkopalj i Crni Lug. Praktički je time bilo dovršeno konstituiranje kotara Fužine kao posebne teritorijalno-upravne jedinice okruga Gorski kotar.³

Nakon kapitulacije Italije, početkom rujna 1943., njemačke snage već početkom listopada iste godine poduzimaju ofenzivu krupnih razmjera na oslobođeno područje Gorskog kotara. Uključivanje dijela okruga u njemačku operativnu zonu »Jadransko primorje« i pokušaj da se uspostave organi vlasti NDH ili Upravnog povjereništva Sušak—Krk u toku njemačkih ofenziva »Istrien« i »Wolkenbruch« nisu dali nikakvih rezultata.⁴ Od tada pa do kraja rata Gorski kotar je praktički slobodni teritorij. Povremene napade njemačkih i ustaških snaga na oslobođeno područje okruga uspješno su odbijale jedinice 13. primorsko-goranske divizije, a zatim 43. istarske divizije.⁵

U razdoblju od početka studenog 1943. do travnja 1945. godine NOO-i su jedina vlast koju prihvaća i priznaje stanovništvo ovog područja iako su izbori za seoske i kotarske NOO-e bili provedeni tek krajem 1944. i početkom 1945. godine.⁶ Od tada NOO-i u Gorskom kotaru djeluju kao izabrani legalni organi vlasti nove države.

U razdoblju veljača—lipanj 1944. godine Kotarski NOO Fužine nastoji uskladiti svoje unutrašnje ustrojstvo s odredbama i uputstvima ZAVNOH-a. Početkom srpnja 1944. godine izvršena je reorganizacija Kotarskog NOO-a na osnovi odluke Okružnog NOO-a za Gorski kotar.⁷ Od tada Kotarski NOO ima Izvršni odbor (Radni odbor) i Plenum.

Iz zapisnika Izvršnog odbora i Plenuma vidljivo je da je Kotarski NOO Fužine u svom sastavu imao: Upravni odjel, Sudski odjel, Odjel za gospodarstvo i Kotarsku gospodarsku komisiju, Zdravstveni odjel, Propodjel, Prosvjetni i Socijalni odjel. Iz zapisnika Plenuma od 14. studenog 1944. godine istaknuta je potreba da se kod NOO-a osnuju komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača, te su u tom smislu dana uputstva za obrazovanje istih.

nicij sjednica Kotarskog narodnooslobodilačkog odbora Delnice 1943—1945. godine, **Historija radničkog pokreta, NOR-a i socijalističke revolucije u Istri, Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru** 1. Rijeka 1982—1984, str. 253—267 i 271—275.

³ A. Giron — I. Zurak: *Zapisnici sjednica Kotarskog*, n. dj., str. 275—282.

⁴ M. Lučić, **Narodnooslobodilački rat u Istri, Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru u ljeto i jesen 1943. godine**, Rijeka 1983, str. 176; A. Giron, *Okrug Gorski kotar*, n. dj., str. 388—393, 396. i 399; **Isti, Kotar Čabar** u narodnooslobodilačkoj borbi od listopada 1943. do travnja 1945. godine, **Čabarski kraj u radničkom pokretu i NOB. Posebno izdanje sv. 22**, Rijeka — Čabar 1985, str. 230—236. i 239—240.

⁵ Detaljnije o tome u: S. Tintor, *Trinaesta primorsko-goranska udarna divizija*, Zagreb 1968, str. 122—194; D. Ribarić, *Borbeni put 43. istarske divizije*, Zagreb 1969, str. 199—240.

⁶ A. Giron, *Okrug Gorski kotar*, n. dj., str. 437.

⁷ *Historijski arhiv Rijeka* (dalje: HAR), JU—12, busta 1.

Osnovna preokupacija Kotarskog NOO-a bilo je saniranje ekonomskih, prehrambenih, stambenih i drugih pitanja na području kotara. Isticana je velika potreba uzdizanja stočarstva i poljoprivrede. Sa skromnim fondom poljoprivrednog zemljišta, osiromašenim stočnim fondom, a osobito zaprežne stoke, zbog koje se ne izvaža ništa iz šume, Kotarski NOO je morao naći način da osigura egzistenciju stanovništva kotara. Uz pomoć Okružnog NOO-a za Gorski kotar i ZAVNOH-a Kotarski NOO je postepeno riješio problem prehrane i smještaja beskućnika kojima je neprijatelj popalio kuće i gospodarske zgrade, izgradnjom istih, osposobljavanjem pilana, mlinova, osnivanjem Kotarske nabavne zadruge za trgovinu i razmjenu, izdavanjem propusnica za nabavku artikala na neoslobođenom području, donošenjem mjera za obnovu stočnog fonda itd. U tim teškim ratnim uvjetima Kotarski NOO je našao mogućnosti da poboljša životne uvjete stanovništva te poduzimao mjere za bolji i brži razvoj kotara baziran na drvenoj industriji i stočarstvu. Osigurao je osnovno obrazovanje čitavoj populaciji školskih obveznika, skrbništvo djeci koja su ostala bez roditelja. Osim toga je kao organ vlasti osigurao javni red i sigurnost, obavljao upravne i sudske poslove iz svoje nadležnosti.⁸

Objavljivanje zapisnika sjednica Izvršnog odbora i Plenuma Kotarskog NOO-a Fužine studeni—prosinac 1944. godine najbolje će ilustrirati političke i gospodarske prilike u kotaru Fužine, rad Kotarskog NOO-a, te djelovanje i funkcioniranje pojedinih odjela i nižih NOO-a kao novih organa državne vlasti na području kotara Fužine u tijeku NOB. Njihovo objavljivanje svakako predstavlja, bez sumnje, određeni doprinos izučavanju nastanka, razvoja i djelovanja organa revolucionarne narodne vlasti i socijalističke revolucije u kotaru Fužine.

Prilikom redigiranja u cijelosti je poštivan tekst objavljenih dokumenata, osim u slučajevima kad se očito radilo o grešci nastaloj prilikom prepisivanja. Mjesta ispravljena ili precrtana u izvornicima, objašnjenja i tumačenja pojedinih događaja ili tvrdnji data su u bilješkama. Imena ili prezimena pojedinih osoba koje se u zapisnicima navode data su također u bilješkama.

⁸ Detaljnije o tome u prilogima 1—3.

⁹ HAR, JU—12, busta 1, izvornik, strojopis, 2 stranice, 1 list.

[1.]

Z A P I S N I K⁹

2895¹⁰

sastanka kotarskog izvršnog odbora održanog 12. studena 1944. godine.

Prisutni:

2895¹⁰

Od strane Okružnog NOO drug Dimitar Trbović i drugarica Gašparac Vera.

Od strane kotarskog NOO: Cenčić Viktor, Crnković Vale, Grgurić Andrija, Beljan Nikola, Vicić Josip, Jovanović Andrija, Delak Veljko i Iskra Nikola.

Pretsjednik Cenčić otvara sastanak borbenim pozdravom »Smrt fašizmu — sloboda narodu!«, pozdravlja sve prisutne i određuje, da se pređe na dnevni red sa ovim redoslijedom:

Politička situacija.

Iznosi drug Cenčić kratki prikaz političke situacije. Napredovanje saveznika na svim frontovima, a naročito Crvene armije, koja se i u našoj zemlji, rame uz rame sa našom junačkom NOV, bori za slom fašizma a za slobodu porobljenog čovječanstva. U vezi sa vojničkim uspjesima razumljivo je da se i naša unutrašnja situacija poboljšava, kako u cijeloj zemlji tako i u našem kotaru.

Organizaciono pitanje.

Nakon referata tajnika druga Crnkovića, uzima riječ drug Trbović te kaže, da interesi naroda iziskuju, da se pojedini članovi premještaju na nove i odgovornije dužnosti, kako iz svih, tako i iz ovog odbora, kako bi se upotpunio kadar, koji ima da preuzme dužnosti uprave zemlje. Svima nam je poznato da je iz Okružnog NOO otišlo, dosta drugova na više položaje, a razna ispražnjena mjesta moraju se popuniti, dok se u najskorije vrijeme mogu očekivati i daljnja premještanja. U vezi s ovim iz ovog odbora uzimlju se drugovi Vicić Josip pročelnik upravnog odjela i drug Crnković Vale tajnik ovog odbora te se na njihova mjesta moraju izabrati novi članovi.

¹⁰ Broj urudžbenog zapisnika Okružnog NOO-a za Gorski kotar upisan je tintom. Zapisnik sastanka Izvršnog odbora zapremljen je pod brojem 2895 dana 19. XI 1944. kako to stoji pri dnu druge stranice zapisnika i glasi:

Kotarski NOO Fužine

Broj 735

Dne 13 studena 1944.

Okružnom NOO za Gorski kotar

Predlaže se zapisnik sastanka ovog odbora održanog dne 12. o. mj. na upotrebu.
Smrt fašizmu — sloboda narodu!

za Tajnik
N. Iskra v. r.

Predsjednik:
V. Cenčić v. r.

Drugarica Trohar Ivanka odvedena je po neprijatelju prilikom prodora neprijatelja na naš teritorij, te se za njezinu sudbinu nezna,¹¹ pa je potrebno u svemu popuniti odbor sa tri člana.

Nakon diskusije po tom pitanju i predloga članova, jednoglasno se usvaja, da se za ovaj odbor odabiru članovi i to — Brozović Franjo iz Mrkoplja za pročelnika upravnog odjela, drug Polak Josip iz Fužina za tajnika i drug Kauzlarić Julio, kojemu će se sektor naknadno podijeliti. Izbor novih drugova predložit će se plenumu na odobrenje.

Pošto se povratio sa sudskog kursa kod ZAVNOH-a, drug Iskra Nikola, to on preuzima sudski odjel u svojstvu pretsjednika suda, a drug Grgurić Andrija prosvjetni odjel.

Ukazuje se potreba da se odobre izmjene kod ovog odbora, te da se proteklom radom i njihovim zadacima upozna narod preko svojih predstavnika. Zakazuje se plenarni sastanak kotarskog odbora za dan 14. studena 1944. u 10 sati.¹² Jer je potrebno istoga proširiti, to se nakon svestranog razmatranja predlažu za članove istoga, kao prokušani pristaše N. O. B. slijedeći drugovi, a koji se imaju pozvati na gore zakazani sastanak i to:

1. Matković Marijan iz Liča
2. Pleše Drago iz Lokava
3. Tomin Vinko iz Fužina
4. Štimac Josip Crnilug¹³
5. Kruljac Ivan Mrkopalj.
6. Mamula Rade Tuk.¹⁴

Prijem novih članova plenuma, mora biti na odobrenje predložen istomu. Zaključuje se, da se održi skup naroda u Liču, te da se ispita pitanje predsjednika opć NOO, jer se doznalo da je isti udario jednu ženu, te da narod donese konačni zaključak po tom pitanju.

Radi odlaska opć tajnika iz Fužina na novu dužnost, predložit će se istom odboru za tu dužnost drug Bubanj Stjepan.

Upravni odjel:

Referat po ovom sektoru iznosi drug pročelnik Včić. Rad se odjela odvijao u mogućnostima, te je bio zadovoljavajući. Poteškoće su u glav-

¹¹ Ivanku Trohar su zarobile ustaše sredinom listopada 1944. god. prilikom ofenzive dijelova 392. legionarske divizije i 3. ustaške bojne na slobodni teritorij Gorskog kotara. Objesena je u Karlovcu 1. studenog 1944. Za narodnog heroja proglašena je 27. srpnja 1953. (Narodni heroji Jugoslavije, knjiga II, Beograd 1975, str. 275—276; S. Magdić: Narodni heroji Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara, Zagreb 1981, str. 171—177).

¹² Sastanak Plenuma Kotarskog NOO Fužine održan je zakazanog dana.

¹³ Ispravno: Crni Lug.

¹⁴ Odnosi se na Vojni Tuk kod Mrkoplja.

nom u administrativnom pogledu, jer pojedini opć NOO, ne dostavljaju podatke i rješene spise na vrijeme, te se zbog toga trpi na zaostatku u pogledu zadovoljenja nalozima pretpostavljenih. Ujedno to prouzrokuje nepotrebno dopisivanje i štetuje u interesu NOB. Glavni je uzrok dakako pomanjkanje stručnih sila za administraciju kod nižih NOO, kojima se rad povećava a sile oduzimaju.

Kod ovog je odjela također potrebno izvršiti popunu u cijelosti, jer kako je napred rečeno, pročelnik je određen na novu dužnost, a dosadnji članovi drug Starčević Franjo otišao je kući, te se doznaje da je ponovo obukao mantiju kao znak da kani nastaviti bogosloviju, koju je prije učio. Drug Cenčić Vjenceslav odlazi u učiteljski kurs.

Imajući u vidu zadatke i rad odjela potrebno je izabrati lica koja su po mogućnosti vješta administraciji i uredovanju, te se nakon razmatranja stvari predviđaju drugovi i to Starčević Jakov iz Liča (biv. poštanski službenik i Pleše Ivan iz Delnica bivši namještenik sreskog načelstva). Obojica se nalaze u NOV kod Komande mjesta Brod Moravice, te je potrebno preko Okružnog NOO-a zatražiti njihovo premještenje na ove dužnosti.

Eventualije.

U kratko iznosi gospodarski referat drug Jovanović,¹⁵ te ostali članovi.

Drug pretsjednik zaključuje sastanak pozivom, da svi članovi to jest da svaki za svoj sektor podnese iscrpan izvještaj plenumu kotarskog odbora, da se odobri rad odbora i daju mu nove smjernice.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Tajnik
N. Iskra v. r.

M. P.¹⁶

Pretsjednik
V. Cenčić v. r.

[2.]

Z A P I S N I K¹⁷

3070¹⁸

sastanka plenuma Kotarskog NOO Fužine dana 14. studena 1944. godine.
Prisutni: Od strane Okružnog NOO drugarica Pavičić Pavica.

¹⁵ Vidi: prilog 2.

¹⁶ Okrugli pečat Kotarskog NOO-a Fužine. Tekst je smješten uz unutarnji obod pečata. U sredini pečata je petokraka zvijezda u vijencu koji čine žitni klas i grančica masline što bi trebalo simbolizirati blagostanje i mir.

¹⁷ HAR, JU—12, busta 1, izvotnik, strojopis, 4 stranice, 2 lista.

¹⁸ Broj urudžbenog zapisnika Okružnog NOO-a za Gorski kotar upisan je tintom. Zapisnik plenarne sjednice zapremljen je pod brojem 3070 dne 28. XI 1944. kako to stoji na popratnom dopisu koji glasi:

Kotarski NOO Fužine
Broj 749
Dne 25. studena 1944.

Od strane Izvršnog odbora članovi: Cenčić Viktor pretsjednik, Crnković Vale tajnik te Grgurić Andrija, Beljan Nikola, Iskra Nikola, Delak Veljko i Jovanović Andrija.

Od strane članova plenuma slijedeći drugovi: Vičević Mate, Gašparac Mate, Mihaljević Mate, Golik Bosiljka, Kauzlarić Julio, Matijević Đuro, Crnković Viktor, Zuchiatto Dante, Gašparović Gašpar, Vlahović Anton, Starčević Matija, Grgurić Rudolf, Padović Ivan, Matković Marijan, Pleše Drago, Tomin Vinko i Mamula Rade.

Pošto je prisutan dovoljan broj članova to pretsjednik otvara sastanak našim borbenim pozdravom »Smrt fašizmu — sloboda narodu!«, te predlaže da se pređe na dnevni red po slijedećim točkama:

1. Politička situacija.
2. Organizaciono pitanje.
3. Gospodarstvo.
4. Upravni odjel.
5. Prosvjeta.
6. Zdravstvo.
7. Socijalna skrb.
8. Sudstvo.
9. Razno.

Politička situacija. Referat iznosi predsjednik Cenčić, te se u glavnim crtama osvrće na događaje, koji su se zbili kod nas¹⁹ i u svijetu u posljednje vrijeme, odnosno od posljednjeg sastanka do danas, Kipitulacijom Rumunjske,²⁰ Finske²¹ i Bugarske²² i njihovo prilaženje savezničkom anti-fašističkom bloku, prekretnica je fronte, koja se je prenijela na domak same Njemačke sa istoka, a oslobođenjem Francuske, dakako snagom savezničkih armija, na teritorij same Njemačke.²³ Za nas je najvažnija

Predmet: Zapisnik sastanka plenuma Kot. NOO.

Okružnom NOO za Gorski kotar

Priloženo dostavljam naslovu zapisnik sastanka plenuma kotarskog NOO-a, održanog dana 14 studena o. g. na upotrebu i nadležnost.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Tajnik:
Josip Polak v. r.

za Predsjednik:
N. Iskra v. r.

¹⁹ Riječ »nas« upisana je naknadno plavom tintom.

²⁰ Nakon obaranja Antonescua, nova rumunjska vlada je 25. VIII 1944. objavila rat Njemačkoj. (Drugi svjetski rat, Knjiga II. Beograd 1969, str. 275).

²¹ Nakon vojnih neuspjeha u borbama s Crvenom armijom, Finska je 25. VIII 1944. potpisala primirje sa SSSR-om. (Drugi svjetski rat, n. dj., str. 286).

²² Nakon što je 5. IX 1944. SSSR navijestio rat Bugarskoj, bugarska vlada je 8. IX 1944. objavila rat Njemačkoj. Sa Saveznicima je Bugarska potpisala primirje 28. X 1944. (Drugi svjetski rat, n. dj., str. 277. i 609).

²³ Do kraja 1944. god. snage Zapadnih saveznika su oslobodile Francusku i izbile na rijeku Rajnu i Ruhr. (Drugi svjetski rat, n. dj., str. 359—362).

kapitulacija i prelaz Bugarske, pa zatim Rumunjske, jer time postaju još ugroženije opkoljene njemačke divizije na Balkanu. Dolaskom bratske Crvene armije i u suradnji sa jedinicama NOV oslobođen je veliki dio Srbije, te cijela Vojvodina²⁴ a kruna svega toga dosada jest Beograd, naša²⁵ naša metropola nove Jugoslavije. Nalazeći se takorekuć na pragu oslobođenja cijele naše zemlje, čekaju nas sviju ogromni i jednako teški drugi zadaci a to su obnova naše opustošene zemlje. Imajući to u vidu naše narodne vlasti i vodeći o tome računa, pripremaju se za taj rad, kako to i interesi zahtjevaju, pa ćete se upoznati sa zadacima, koji neposredno pred nama stoje, a postavljaju se u vidu natjecanja Okružnih NOO, koji će od njih prije i što bolje iste provesti u djelo. To je natjecanje upriličeno kao proslava godišnjice historijskog II Zasjedanja AVNOJ-a. Prelazi na čitanje uvoda Okružnice br 2506, dok će drugovi iznašajući referate po sektorima, razmotriti skupno s Vama zadatke, te ćete moći tom prilikom dati svoje mišljenje.

Organizacija. Drug Crnković Vale iznosi brojno stanje odbora te napominje,²⁶ da je broj članova izvršnog odbora premalen, pa je stoga zaključkom sastanka izvršnog odbora dana 12. studena predviđeno, da se kooperiraju drugovi²⁷ Brezović Franjo, Polak Josip i Kauzlaric Julo, kojima će se sektor podijeliti prema odgovarajućim potrebama. Primitak se istih jednoglasno potvrđuje od strane članova, s tim da im se podijele sektori od strane izvršnog odbora.

Nadalje imajući u vidu, da se proširi i plenum odbora a u vezi primljenih upustava, zaključkom sjednice izvršnog odbora predlažu se kao novi članovi plenuma

1. Matković Mirijan iz Liča
2. Pleše Drago Lokve
3. Kruljac Ivan Mrkopalj
4. Štimac Josip Crnilug
5. Tomin Vinko Fužine
6. Mamula Rade Mrkopalj (Tuč).

Prima li se. (Plenum jednoglasno prima iste za svoje članove). Nakon toga osvrće se na rad pojedinih općinskih NOO, te navodi da se je položaj istih općenito učvrstio (što se također potvrđuje od strane članova). Ovaj će odbor nastojati drugovima po sektorima iz nižih NOO-a pomoći u rješavanju problema imajući u vidu općenite interese naroda, te će u

²⁴ Nakon dobivenog odobrenja od strane NKOJ-a, snage Crvene armije su 28. IX 1944. prešle na teritorij Jugoslavije i do kraja listopada, zajedno s jedinicama NOVJ, oslobodile istočnu Srbiju, Beograd i Vojvodinu. (Drugi svjetski rat, n. dj., str. 288—291).

²⁵ Beograd je oslobođen 20. X 1944. (Drugi svjetski rat, n. dj., str. 291).

²⁶ Kod riječi »napominje« slovo »p« nadopisano rukom.

²⁷ Ispred riječi »drugovi« strojem je križana riječ »članovi«.

tome moći uspjevati nakon danas odobrenog proširenja. Prelazeći na zadatke po organizaciji čita se spomenuta okružnica i plenum daje odobrenje izvršnom odboru, da predvidi moguće zadatke i raspodijeli ih općinama, kako bi se postigao što bolji uspjeh takmičenja, a postigla što veća korist, pri izgradnji narodne vlasti. Najvažnije bi bilo upotpuniti odbore ljudima iz redova NOP, potpomoći odbore u izvršavanju zadataka i osamostaliti ih i za teže zadatke.

Nastavlja drugarica Pavica Pavičić izlaže važnost takmičenja, te kaže da se naš kotar takmiči sa kotarom Vrbovsko. Dužnost je aktivirati sve snage kotara, a da bi se postigao što bolji uspjeh u istome, a time doprinio i rezultatu našeg Okruga. Potrebno je više aktivizirati žene, davati im dužnosti, imenovati ih u odbore i politički ih izgrađivati, jer su one nadpolovična većina naroda, a imajući odsada pravo glasa u našoj Federativnoj Demokratskoj Jugoslaviji, razumljivo je da će njihov stav imati odlučnog značaja. Članovi odobravajući prednje, izrazili su u kratkoj diskusiji svoje mišljenje, zaključkom da je zbilja ovakvo shvatanje ispravno, te odboru stavili u zadatak da vodi politiku u tome pravcu, koju će oni potpomoći.

Gospodarstvo. Referat podnosi drug Jovanović pretsjednik gospodarske komisije. U okviru ovog odjela nastojalo se ispuniti zadatke koji nam se ukazuju potrebnima. Nakon prošlih jesenskih dana takoreći na pragu smo zime. Trebalo je prema tome narod opskrbiti drvima, te su ista doznačena u potrebnim količinama ali je otežana doprema radi nestašice i preopterećenosti voznog blaga, kojeg se prvenstveno upotrebljava za potrebne vojne. Prilike nalažu da se na našem teritoriju nalazi priličan broj vojske, koja našu slobodu čuva i nas brani, te smo joj dužni dati svu moguću pomoć. Govori nadalje o uspjesima sabirnih akcija hrane za vojsku, te predlaže da se u duhu primljenih zadataka povede što življa kampanja, kako bi se naša NOV potpomogla u najtežim momentima sa ekonomske strane, a u našim krajevima, Sva težina i jest u pomanjaku prevoznih sredstava, ali nadamo se da nećemo dugo čekati, kad će naš promet i gospodarstvo vršiti funkciju kao prije, te opskrbljivati naš pasivan kraj. Spominje pomoć bratskog S.S.S.R.-a, koja nam daje pomoć 50.000 vagona brašna, da nas spasi od gladi a razumljivo da će naš N.K.O.J.²⁸ naša prava narodna vlada imati u vidu naše osiromašene a od uvijek potrebne krajeve. Pomoć je tolika da neće biti gladi, ali za to vrijeme dok stigne do nas potrebno je dati i potpomoći vojsku, koja će nam slobodu i pomoć takoreći donijeti.

²⁸ Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije je osnovan na II zasjedanju AVNOJ-a u Jajcu 29/30. XI 1943. (Prvo i drugo zasjedanje AVNOJ-a, Zagreb 1963, str. 135—312).

U²⁹ izvještaju po referadama o poljoprivredi i veterinarstvu govori o rezultatima žetve i plodina zemaljskih. Radovi su na tome završeni, jer zimski usjevi nisu mogući zbog pomanjkanja sjemena. No zbog nastalih dužih zimskih večeri može se provesti skupno razmatranje zadataka naše buduće poljoprivrede i gospodarstva, te će se u tu svrhu održavati i predavanja od strane stručnjaka, kojima raspolažemo. Od zadataka najpotrebnije bi bilo sprovesti popis (krupne i sitne stočke. Također i provesti licenciranje rasplodnjaka, gdje to nije bilo moguće zbog upada neprijatelja, jer nije mogao stići veterinar u Liču.

Pilane se moraju staviti u pogon i izrezati predviđenu količinu dasaka, što će nadzirati ovaj odbor i organizirati prevoz dasaka odnosno trupaca. Ima se dovršiti i staviti u pogon i pilana u Liču.

Svima žiteljima koji su dali priloge u naravi, hrani ili novcu ima se izdati propisana priznanica, a nepropisane koje su izdavane po pojedinim jedinicama ili komandantima prispitati i zamijeniti. Na taj način dobit ćemo konačnu sumu koliko se duguje narodu za potrebe vođenja rata a narod će biti pokriven propisanim priznanicama.

Drugarica Pavičić u nastavku dodaje. U našoj sredini nalazi se 43. Divizija naše braće iz Istre, te nam je zadatak svestrano ih pomoći da iskreno i stvarno osjete naše bratstvo i novi duh koji prožima nas, u novoj slobodi, a još više njih koji su preko 20 godina trpjeli jaram fašizma.

Upravni odjel.

Radi odlaska dosadašnjeg pročelnika druga Vicić Josipa za nastavni kurs pomoćnih činovnica, iznosi dosadašnji rad drug Iskra Nikola. Potrebna je popuna odjela, te je na sastanku izvršnog odbora zaključeno, da mjesto pročelnika popuni sa drugom Brozović Franjom poručnikom iz Mrkoplja, a za članove da dodijele drugovi Starčević Josip iz Liča i Pleše Ivan iz Delnica, za koje je potrebno moliti otpust iz vojske, da bi odjel mogao nastaviti sa radom.

Provedene su konfiskacije imovine prebjeglih obitelji iz Mrkoplja, koje su otišle sa neprijateljem, a zatraženo je uputstvo kako će se postupiti sa tom imovinom od Okružnog NOO, pa se nemože dati točnije obavještenje. Govoreći o zadacima odjela napominje, da je dužnost odjela da potpuno sredi administraciju, da se prikupe podaci o dezerterima te da se pojava svede na minimum. Da se pučanstvo snabdije sa legitimacijama, te će na taj način biti moguća kontrola putujućeg ljudstva. Propusnice³⁰ se baš nijesu dosada tražile u tako brojnom opsegu kao prije a

²⁹ Riječ! otiskane ispred slova »u« križane su strojem.

³⁰ Tako u izvorniku. Vjerojatno se odnosi na propusnice.

to s razloga što narod u svrhu nabave hrane nije tako mnogo putovao, jer ima nešto vlastite, a i radi dosadašnjih poslova. Vjerovatno je da će biti putovanje pojačano radi nabave i opskrbe žitaricama, kojih kod nas manjka. Izdaju se i propusnice u ograničenom broju za Čavle u Sušački kotar radi nabave soli.

U nastavku izjavljuje drug Cencić, da doznaje da se govori, da je on kriv za konfiscirane predmete osobama koje su putovale na Sušak bez znanja vlasti i bez propusnica iz Crnog Luga. Međutim u sporazumu i po nalogu Okružnog NOO istima su predmeti konfiscirani i oduzeti za prehranu vojske i vlasti, s razloga što se ovakovi propusti nemogu ostavljati nekažnjeno i propuštati.

Prosvjeta.

Izvještaj podnosi drug Grgurić Andrija. Škole su uglavnom započele obukom sa malim zakašnjenjem što se uslijed upada neprijatelja nisu na vrijeme opravile. Svršen je kurs pomoćnih učitelja, te su isti razmješteni po školama. Započeo je i novi učiteljski kurs kod Okr. NOO da se poboljša kadar i poveća broj osposobljenih sila. Po našim se školama uvađaju opće obrazovni tečajevi za omladinu koja je svršila školu u zadnje dvije godine. Potrebno je da se otvore i ambulantanne škole u mjestima Malom selu i Brestova draga, te se ima otpočeti sa predradnjama. Zadaci su najosnovniji da se poboljša polazak djece u školu, te da se održavaju roditeljski sastanci i nastavničkog osoblja zajednički, kako bi se poboljšale prilike i odnosi doma i škole. Radi izučavanja potrebno je da se sve škole snabdiju sa po 2 košnjice³¹ i sa po 2 kunića.

Zdravstvo:

Referat iznosi drug Cencić, te napominje, da se nezna za sudbinu drugarice Trohar Ivanke,³² koja je bila zadužena po tom sektoru, a uhvaćena je prilikom posljednjeg prodora Nijemaca.

Zdravstvo je uz sve poteškoće i neprilike, na potrebnoj visini, ali je potrebno nad njima i bditi, što je zadatak odbora preko svojih organa. Prema tome potrebno je izabrati druga za ovaj sektor, te je sa strane odbora predviđen drug Kauzlarić Julo. Uz to potrebno je imenovati referenta t.j. dovoljno sposobnog druga koji se u zdravstvenu službu razumije i osnovati kotarsku ambulantu, gdje bi se mogla ukazati prva pomoć u slučaju potrebe, i koja bi imala najmanje 2 kreveta.

Osim toga zadatak je odbora da od svake općine priklupi po jedan

³¹ Vjerojatno treba »košnice«.

³² Vidi bilješku 11.

kompletan krevet za civilnu bolnicu u Brod na Kupi, a potrebno bi bilo nabaviti i najnužnijih lijekova iz neoslobođenog teritorija.

Socijalna skrb.

Izveštaj iznosi drug Delak Veljko pročelnik odjela. Prilike života u Kupaču su slabe jer je od vjeka naš život težak, ali narod kao i uvijek podnosi međusobno si pomaže. Sa žetvom i jesenskom berbom je svršeno, te će biti prehrana osigurana za izvjesno vrijeme, pa možemo reći preko zime. No još se postavljaju zadaci da prehranom pomožemo i vojsku, što otežava stanje zaliha. Obitelji koje bi formalno gladovale nema. Potrebno je popisati obitelji, koje su potrebne pomoći, t.j. nezbrinute, staračke i nemoćne, te obitelji palih boraca i invalida. Nadalje je potrebno popisati djecu, koja bi se morala smjestiti u Dječji dom. Međutim najveći broj zadataka, koji nam se nameću, potrebno je u okviru najbliže sredine rješavati, jer nam pomoć za sada još od nikuda ne dolazi, ali nadamo se da će i to skoro biti, pa će, nadamo se i bijeda, našega kraja biti savladana.

Sudstvo.

Referat iznosi drug Iskra Nikola, koji je preuzeo sektor, po završenom kursu kod ZAVNOH-a.³³ U našem sudovanju nije do sada bilo većih rasprava ali možemo očekivati, da će se učvršćivanjem vlasti i sudova, sve više pojavljivati. Kadar će se tokom sudovanja postepeno usavršavati, a bit će upriličeni i tečajevi i sastanci, na kojima će se manjkavosti narodnog sudovanja ispraviti. Kod ovoga se suda nalazi stručni referent po zvanju sudac, pa se može potpuno sigurno svatko obratiti za pravni savjet i lijek, kao i pravorijek suda.

Nadalje je potrebno kod naših NOO osnovati Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača,³⁴ kako bi svi ratni zločinci i krivci bili predvedeni pravdi, te su u tom smislu dana uputstva za obrazovanje tih komisija. Potrebno je pozivati narod da takve slučajeve odnosno zločine prijavljuje, što se od strane vlasti i radi.

Propaganda.

Drug Beljan Nikola iznosi referat. Priredivani su javni zborovi, sastanci, mitinzi i skupovi prilikom 1. Dolaska bratske Crvene armije, 2. oslobođenjem Beograda i 3. proslave 27. godišnjice velike oktobarske revolucije, te i ostalim prigodama. Radi događaja kojima idemo u susret potrebno

³³ Od kolovoza do prosinca 1944. god. Odjel za pravosuđe ZAVNOH-a održao je šest kurseva za pročelnike sudskih odjela i suce narodnih sudova. (Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske. Zbornik dokumenata 1944, knjiga II (dalje: ZAVNOH 1944/II), Zagreb 1975, str. 180. i 183).

³⁴ Vidi: Upute Zemaljske komisije za ratne zločine od 25. VIII 1944. (ZAVNOH 1944/II, str. 262).

je da bude narod pripravan, pa ga sa stanjem unutrašnje i vanjske političke i vojničke situacije upoznavati i saslušavati, kako bi mogao da zauzme pravilan stav pri ocjenjivanju i vođenju narodnih poslova odnosno politike. Jedan od najjačih propagatora jest naša štampa i to slobodna štampa, koja se sa osobitim interesom prati u svim pa i najmanjim mjestima. Uslijed pomanjkanja papira nemože se udovoljiti u potpunosti koliko se ista potražuje, ali za prilike u kakvima smo bili prije i kakve nam je rat nametnuo, možemo taj uspjeh smatrati ogromnim. Stoga a da bi se rad i svrha pojačala, ovaj će odbor provesti sabirnu akciju, da time doprinese prilog za našu štampu. Nadalje je odbor stavio u zadatak, da se priredi i organizira 50 skupnih čitanja, 60 sastanaka, 10 skupova, 6 konferencija, 10 mitinga, 15 usmenih novina, te da se organizira dopisnička služba i uspostave zidne novine. Nadalje je potrebno u mjestima gdje ne postoje čitaonice iste uspostaviti odnosno obnoviti jer su iste postojale, samo u ratu prestale raditi radi upada neprijatelja ili slično.

Razno. Nije bilo predloženo ništa.

Nakon iznešenih referata drug pretsjednik Cenčić dodaje: Upoznali smo vas sa radom pojedinih sektora odnosno sa radom čitavog odbora. Zadatke što ih pred nas postavljaju viši i predstavljeni forumi, kao i situacija, nastojali smo ispuniti u interesu naroda, rješavajući ih ili sami ili prenašajući ih na naše niže NOO-e. U glavnom naši su odbori kao što ste i potvrdili izvršci, što se i osjeća, ali još nisu na onoj visini, kako potrebe zahtjevaju. Na nama je svima da izgrađujemo našu vlast, a Vašom ćemo kritikom i smjernicama u duhu potreba narodnih isto provesti. Zaključujem i pozdravljam Vas.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Za³⁵ tajnika
N. Iskra v. r.

Pretsjednik:
V. Cenčić v. r.

Odgovoreno³⁶

³⁵ Riječ »Za« dodana je naknadno plavom tintom.

³⁶ Riječ »Odgovoreno« upisana je naknadno zelenom tintom. Radi se zapravo o odgovoru Okružnog NOO-a za Gorski kotar koji se nalazi u prilogu zapisnika, a glasi:

OKRUŽNI NOO ZA GORSKI KOTAR

Tajništvo

ad br. 3070/44

Dne 11. XII. 1944.

Kotarski NOO Fužine

Z A P I S N I K³⁷

3679³⁸

sastanka izvršnog³⁹ odbora kotarskog NOO Fužine održanog dne 23. XII 1944.

Prisutni:

Od strane Okružnog NOO za Gorski kotar drug Švob Josip
od strane Komande mjesta Mrkopalj komandant Basta Ilija i politkomesar Sertić Milan.

Od članova izvršnog odbora slijedeći drugovi: Cenčić Viktor, Polak Josip, Brozović Franjo, Iskra Nikola, Delak Veljko, Beljan Nikola Andre, Kauzlarić Julo i Grgurić Andrija.

Pretsjednik Cenčić otvara sastanak pozdravljajući prisutne borbenim pozdravom »Smrt fašizmu — sloboda narodu!« te se prelazi na dnevni red po slijedećim točkama:

Organizaciono stanje

Izvještaj po sektorima

Predlozi za budući rad i zadaci

Eventualije.

.....

Organizaciono stanje.

Referat iznaša tajnik drug Polak. U samom odboru osjeća se neku podvojenost, odbor ne radi kao cjelina i ako je to i prilikom posljednjeg sastanka zaključeno. Svaki drugi odbornik koji ide na teren po

Primili smo zapisnik Vaše plenarne sjednice, koja je održana 14. studenog o. g., koji u stvari nije zapisnik, nego više nalik na izvještaj. U buduće zapisnik šaljite prema zadnjem direktivnom pismu za održavanje plenarnih sjednica te slanje prepisa zapisnika i izvještaja. —

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Tajnik:

D. Trbović v. r.

Predsjednik

V. Cenčić v. r.

³⁷ HAR, JU—12, busta 1, izvornik, strojopis, 4 stranice, 2 lista.

³⁸ Broj urudžbenog zapisnika Okružnog NOO-a za Gorski kotar upisan tintom. Zapisnik sastanka Izvršnog odbora zapremjen je pod brojem 3679 dne 30. XII 1944. kako to stoji na četvrtoj stranici zapisnika. Na trećoj stranici pri dru zapisnika stoji:

Kotarski NOO Fužine

Broj 795

Dne 23 prosinca 1944

Okružnom NOO za Gorski kotar

tajništvo

Dostavlja se zapisnik održanog sastanka Izvršnog odbora dana 22 o. mj. na nadležnost.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Tajnik:

Josip Polak v. r.

za Predsjednika

A. Grgurić v. r.

³⁹ U zapisniku kod slova č, ć, š i ž nedostaje dijakritički znak, što očito govori da ga nije imao stroj kojim je pisan.

općinama, da uz posao kojega obavlja po svom sektoru u sporazumu sa ostalim članovima preuzme i zadatke ostalih sektora i prenese i nadzire ih kod općinskih NOO-a. Nadalje da si pribilježi nedostatke koje je uočio kod dotičnog odbora i prenese ih u centar, tako da se odborima može dati pomoć i otklone greške. Taj se rad očitovao za vreme natjecanja, kad smo mogli zajednički pomagajući u svim sektorima postignuti još bolje rezultate. Možemo reći, i ako nemamo ocjene od predpostavljenih, da su rezultati postignuti približno dobro u odgovarajućem vremenu. Nadalje se opaža kod drugova kad polaze na teren da se brzo odnosno istog dana vraćaju u centar, te su u kratkom vremenu pružili malu pomoć odboru u radu, već toliko da su ga obišli. Odbor je potpun, a kod odjela bi trebalo popuniti povjerenika za mlinove, kojeg će predložiti prehrambena komisija. Kod općinskih odbora jest stanje slijedeće:

Mrkopalj reorganiziran je opći odbor iz kojeg su otišla dva druga, koji su upućeni u vojne jedinice. Mogu reći da se osjeća poboljšanje rada novog odbora, ali se mora veća pomoć pružiti istome od strane kotara, te djelovati na tajnika da više daje od sebe i bude pristupačniji u postupku sa narodom. Da bi isti odbor bio na visini koja je potrebna za vršenje dužnosti, potrebno je da tajnik i pretsjednik budu stalno u NOO-u, te da urede saobraćajnu knjigu, da nadalje ne dolazi do prigovora i preopterećivanja pojedinih kirijaša kod prevoza. Da se čuva i povede nadzor nad bivšom bolnicom u Begovom Razdolju. Za popunu odbora Begovo Razdolje bila bi potreba zamoliti oslobođenje druga Marinčić Nikolu, koji se nalazi u Tehničkoj radionici Goranskog područja.

Lokve. U odboru su izvršene manje izmjene, jer je drug Kruljac izišao iz odbora, pošto je odbor prepustio sve poslove da vodi sam, tako da se rad odbora nije osjetio već samo pojedinaca, što se protivi našem demokratskom duhu. Ostali odbornici nisu bili takoreći dovoljno spremni da u takvoj situaciji rukovode sastancima i zadacima pred koje su nailazili što se nije smjelo propustiti kad se i naš odbor nalazi u tom mjestu, i stalno se može biti u dodiru sa njime. S tim u vezi potrebno je aktivizirati novi odbor i uklanjati stare greške. Potrebno je pronaći bolje prostorije za smještaj vojske, jer u dosadašnjim stanovima nije moguće održavati potrebnu čistoću a i nepodesni su radi nastale zime. Također je potrebno dopremiti drva mještanima i ustanovama. Primjećeno je da pučanstvo naziva drugove Istrane u našim mjestima izrazom »forši«⁴⁰ te se mora preko organizacija nastojati da toga nestane.

Fužine. Iz odbora premještena su dva druga na nove dužnosti i to Bubanj Stjepan u Okružni NOO i Blažina Franjo u ovaj kotar. Njihova mjesta popunjena su drugovima Blažina Kamilo i Starčević Rude. Predsjednik

⁴⁰ Izraz »forši« je dijalektološki oblik talijanske riječi »forse« (možda) koj su borci 43 divizije često koristili. Otuda je potekao taj, u izvjesnom smislu podrugljiv naziv za istarske borce, pa ga se zato nastojalo istisnuti.

opć., odbora obećao je istima pomoć a dužnost je ovog odbora da mu dade pomoć u radu. Potrebno je paziti da novi članovi ne padnu i ovdje pod utjecaj pojedinaca već sve zadatke rješavaju suglasno s ostalim odbornicima. Potrebno je preko organizacija zbliziti narod i vojsku koja boravi u našoj sredini, da narod i ove borce gleda i pomaže kao i uvijek do sada. Nadalje je potrebno pučanstvo opskrbiti drvinama, kojima to do sada nije učinjeno.

Lič. Radi odlaska dosadašnjeg tajnika druga Starčević Mate predložit će se odboru za tu dužnost Gašparović Ivan, a na njegovo mjesto postaviti jednu drugaricu, koju će predvidjeti odbor. Radi olakšanja poslovanja samog odbora u administraciji, zbog stalne opasnosti neprijatelja, potrebno je da se taj odbor premjesti u Vrata, a vezu radi potrebnih podataka održavati će preko odbornika i kuririma.

Crni lug. Nije bilo promjena u organizaciji, a također i nije bilo manjkavosti u radu. Potrebno je održati sastanak i pomagati isti odbor u radu.

Upravni odjel.

Iznaša drug Brozović Franjo pročelnik. Sprovedena je organizacija odjela po primljenim uputstvima te odjel broji 4 člana. Kod svakog odbora predviđena je po jedna osoba za javni red i sigurnost koja je pod nadzorom tajništva. Potrebno je osnovati miliciju (Odborsku stražu) i predvidjeti 5 do 8 drugova u svakoj općini za istu.⁴¹ Kako su drugovi tajnici po općinama mnogo opterećeni i od strane ovog odjela svim poslovima koji zasjecaju u taj odjel potrebno je da ostali odbornici rješavaju svoje sektore, kako bi oni bili bar s te strane pomognuti. Propusnice se izdaju za slobodno kretanje po oslobođenom teritoriju a za neoslobođeni izdaje Okružni NOO. Kažnjavanje radi prekršaja u vezi sa izdavanjem propusnica vršit će samo ovaj odjel. Ovaj će odjel izdavati obrtnice za tjeranje svih obrta dosadašnjim obrtnicima i ostalim koji udovolje propisima i imaju zato spreme. Provest će se veća kontrola nad trgovinom kako se nebi pojavilo švercanje i nelegalno trgovanje kao i prekomjerno nabijanje cijena. Potrebno je kod općina urediti sobe za smještaj prolaznika, vojske i izbjeglica.

Gospodarstvo.

Poljoprivredni radovi miruju. Iz šuma se ne izvaža ništa radi pomanjkanja voznog blaga. Za popravak stambenih prostora izdano je pučanstvu oko 80 kub. met. piljenih dasaka. Potrebno je izvršiti popravak mlina u Vratima, kojeg su uništili Nijemci prilikom posljednjeg prodora. Za

⁴¹ Osnivanje odborskih straža (Narodne milicije) određuje se okružničom Odjela unutarnje uprave ZAVNOH-a upućenom početkom listopada 1944. god. svim okružnim NOO-ima (ZAVNOH 1944/II, str. 374—378).

božićnicu dati pomoć siromašnom pučanstvu u visini 10 dnevnog ušura mlinova, jer se nije moglo dati pomoći u mesu. Potrebno je osnovati privredne zadruge, koje će služiti i za izmjenu proizvoda i dobara. Pošto smo ostali bez veterinarskog referenta potrebno je zatražiti od Okružnog NOO veterinara da obilazi i naš teritorij i pruža pomoć.

Prehrambeni odjel udovoljavao je do sada potrebama prehrane vojske, a akcija se još uvijek vrši na dobrovoljnoj bazi. Potrebno je izvršiti pregled da se ustanovi koji ima mogućnosti da pruži veću pomoć nego što je dao, pa se u tom slučaju sprovede rekvizicija. Osnovan je ekonomat kod ovog kotara te se vode potrebne knjige i nadzor o utrošku hrane za osoblje kotara.

Prosvjeta.

Natjecanje je produženo do 15. siječnja 1945. godine da se postignu što veći rezultati. Potrebno je urediti po školama imenike a ne raspolaze se ništa papira, pa je potrebno da odbori snabdiju škole sa papirom. Školska djeca će se prvenstveno nadijeliti kožom za cipele kad ista bude gotova. Školske će ferije trajati od 22. prosinca do 2. siječnja.

Sudstvo.

Još se uvijek događa da se pretsjednici sudova zadužuju i drugim dužnostima, pa ne mogu udovoljavati po svom sektoru kako to prilike zahtjevaju a što je još gore stalno se mijenjaju i ostali članovi suda, tako da novi izabrani nisu upućeni u pojmove i rade protivno interesima pravog sudovanja. Da se to više ne događa, našto su općinski sudovi upozoreni, potrebno je da se članovi sudova ne imenuju na druge dužnosti.

Zdravstvo.

Na teritoriju kotara pojavio se kod školske djece svrab, što je ustanovljeno prilikom pregleda iste. Bolesnima je dan lijek i upustvo kako da se izliječe.

Socijalni.

Kao pomoć pučanstvu za Božić daje se 10 dnevni ušur od mlinova, Kako je nastupila zima potrebno je pučanstvo a osobito one koji su u ratu postradali da se dopremi bar minimalna količina drva, jer nam je poznato da se ne raspolaze sa prevoznim blagom.

Propaganda.

Ne vodi se dovoljno računa o čitaonicama. Štampa se dobro koristi. Treba da narod preko zidnih novina postavlja probleme na koje će mu

dati odgovor stručnjak ili drug koji je iskusan u tom pitanju. Potrebno je osnovati knjižnice i kulturno-umjetnička društva. Sa programom priredaba upoznati i dati ga na pregled J.N.O.F.

Eventualije.

Na predlog Komande mjesta Mrkopalj potrebno je obostranom interesu da se uredi saobraćaj i kontrola uposlivanja zaprega, te će se kod ovog kotara zadužiti jedan drug koji će voditi nadzor nad cjelokupnim rasporedom prevoza i tijesno surađivati sa spomenutom komandom.

Radi potrebe polaganja računa rada ovog odbora pred zastupnicima naroda saziva se sastanak kotarskog plenuma za dan 28. prosinca o.g.

Pošto je dnevni red iscrpljen pretsjednik zaključuje sastanak sa

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Tajnik:
Josip Polak v. r.

Za⁴² Pretsjednika:⁴³
A. Grgurić v. r.

M. P.⁴⁴

R I A S S U N T O

I VERBALI DELLE SEDUTE DEL COMITATO ESECUTIVO E DEL PLENUM DEL COMITATO DISTRETTUALE POPOLARE DI LIBERAZIONE DI FUZINE (NOVEMBRE—DICEMBRE 1944)

Il C. D. P. L. di Fužine é stato formato nel febbraio 1944. Con questo atto il territorio dei comuni di Fužine, Lokve, Lič, Mrkopalj e Crni Lug diventa anche formalmente un'unità territoriale-amministrativa del distretto del Gorski kotar, e specialmente quando é noto che i territori comunali del C. P. L. di Lič e Fužine fino alla capitolazione dell'Italia erano inclusi nell'area del Litorale Croato. In luglio 1944 nell'ambito del C. D. P. L. viene formato il Comitato esecutivo e il Plenum, e con l'elezione del Comitato distrettuale del F. N. L. J. (JNOF), il C. D. P. L. diventa anche formalmente e legalmente l'organo del potere del nuovo stato jugoslavo.

I verbali delle sedute del Comitato esecutivo e del Plenum del novembre-dicembre 1944, i quali si rendono noti, illustrano molto bene il lavoro del C. D. P. L. di Fužine nell'ambito della rimozione, del rilancio e miglioramento dell'economia, la sua cura dell'educazione e istruzione dei bambini e dei giovani, la sua preoccupazione della difesa sanitaria della popolazione e della difesa sociale delle famiglie povere, delle famiglie dei combattenti del E. P. L. e degli invalidi di guerra, ma anche la sua attività come organo amministrativo e magistrato supremo nuovo stato jugoslavo nel territorio del distretto bellico di Fužine.

⁴² Riječ »za« upisana je naknadno tintom.

⁴³ Slovo »a« upisano je naknadno tintom.

⁴⁴ Okrugli pečat Kotarskog NOO-a Fužine.